

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

297

Rola podmiotów sektora publicznego, gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w kreowaniu i wspieraniu zrównoważonego rozwoju

Redaktorzy naukowi

Jacek Adamek

Teresa Orzeszko

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-334-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Bartosz Bartniczak: Pomoc publiczna jako instrument wspierający ochronę środowiska w Polsce.....	13
Szymon Bryndziak: Wybrane preferencyjne rozwiązania w podatku dochodowym od osób fizycznych a nierówności społeczne.....	23
Dorota Burzyńska: Bariery implementacji koncepcji budżetu zadaniowego w jednostkach samorządu terytorialnego.....	32
Anna Doś: Analiza skłonności mieszkańców województwa śląskiego do ponoszenia kosztów ograniczenia zużycia zasobów naturalnych.....	41
Justyna Dyduch: Wpływ przychodów ze sprzedaży praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia energii na sytuację finansową wybranych przedsiębiorstw	51
Krzysztof Dziadek: Rola ewaluacji w dystrybucji środków pomocowych z Unii Europejskiej.....	62
Aleksandra Ferens: Rachunkowość jako system pomiaru dokonań jednostki gospodarczej w środowisku przyrodniczym.....	72
Joanna Florek, Dorota Czerwińska-Kayzer: Zróżnicowanie kosztów pracy w Polsce i krajach Unii Europejskiej w warunkach zrównoważonego rozwoju.....	83
Katarzyna Goldman: Analiza płynności finansowej z uwzględnieniem strategii dochód–ryzyko.....	92
Wojciech Hasik: Wartość godziwa w kontekście zrównoważonego rozwoju.	102
Beata Iwasieczko: Ład korporacyjny w warunkach zrównoważonego wzrostu a rachunkowość.....	109
Wiesław Janik: Polityka klimatyczna UE jako czynnik kosztotwórczy produkcji energii elektrycznej	118
Angelika Kaczmarczyk: Mała przedsiębiorczość a jednostki samorządu terytorialnego	127
Anna Katola: Rola samorządu terytorialnego w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich.....	136
Dariusz Kielczewski: Zielone zamówienia publiczne jako przejaw działań finansowych sektora publicznego na rzecz zrównoważonego rozwoju	147
Anna Kobialka, Elżbieta Kołodziej: Wpływ polityki podatkowej gmin na rozwój regionu na przykładzie województwa lubelskiego.....	156
Joanna Koczar: Społeczna odpowiedzialność biznesu a rosyjskie społeczeństwo	166

Bożena Kolosowska, Agnieszka Huterska: Wpływ działań społecznie odpowiedzialnych na redukcję kosztów operacyjnych na przykładzie wybranych spółek giełdowych należących do RESPECT Index	176
Dariusz Kotarski: Zrównoważony rozwój uzdrowiska a realizacja funkcji zaspokajania potrzeb zdrowotnych	186
Barbara Kryk: Analiza kosztów i korzyści w ocenie efektywności ekologicznej i społecznej.....	195
Alina Kulczyk-Dynowska: Inwestycje infrastrukturalne Karkonoskiego Parku Narodowego a zrównoważony rozwój obszaru.....	205
Agnieszka Lorek: Finansowanie gospodarki odpadami komunalnymi	215
Dorota Michalak: Zarządzanie ryzykiem pogodowym w przedsiębiorstwach regionu łódzkiego na przykładzie branży budowlanej. Analiza dostępnych instrumentów zabezpieczających.....	224
Monika Myszowska: Nierówności społeczne a ulgi w polskim systemie podatkowym – przykład ulgi na wychowanie dzieci w podatku dochodowym od osób fizycznych	234
Marek Ossowski: Idea ośrodków odpowiedzialności a społeczna odpowiedzialność podmiotów gospodarczych.....	243
Katarzyna Piotrowska: Innowacje a rachunkowość.....	254
Marta Postuła: Korekta fiskalna narzędziem utrzymywania finansów publicznych w równowadze.....	263
Michał Ptak: Metody internalizacji kosztów zewnętrznych związanych z emisją gazów cieplarnianych.....	273
Paulina Sławińska: Wpływ ulg podatkowych na pogłębienie nierówności społecznych w Polsce	282
Ewa Spigarska: Świadomość społeczna mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami na przykładzie wspólnot mieszkaniowych.....	290
Katarzyna Strzała-Osuch, Olexandr Petushyns'ky: Społeczno-ekonomiczno-środowiskowe koszty i korzyści wydobywania gazu łupkowego w Polsce na tle doświadczeń amerykańskich	300
Piotr Szczypa: Strategiczna karta wyników jako narzędzie rachunkowości społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa – aspekty proekologiczne.....	310
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman: Pojęcia zrównoważonego rozwoju i równoważenia rozwoju dla potrzeb finansowania przez jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego	319
Damian Walczak: Środki z UE w gospodarstwach rolnych jako element strategii zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w Polsce	328
Joanna Wieczorek: Rachunek kosztów działań usług medycznych jako podstawa wyboru efektywnych kontraktów.....	337
Stanisław Wieteska: Realizacja idei zrównoważonego rozwoju w zakresie gospodarki odpadami w Polsce w latach 2000-2011	347

Jolanta Wiśniewska: Badanie sprawozdań finansowych małych i średnich przedsiębiorstw	358
Izabela Witzak: Znaczenie strategii zarządzania kapitałem obrotowym firmy	368
Wojciech Zbaraszewski: Finansowanie obszarów chronionych w Federacji Rosyjskiej	378
Dagmara K. Zuzek: Teoria a praktyka wobec koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce.....	387

Summaries

Bartosz Bartniczak: State aid as an instrument supporting environmental protection in Poland	22
Szymon Bryndziak: Selected tax expenditures in personal income tax in the context of social inequalities	31
Dorota Burzyńska: Barriers of implementing the concept of performance budget in local government units	40
Anna Doś: Analysis of Silesia inhabitants propensity to bear the costs of limiting natural resources exploitation.....	50
Justyna Dyduch: Influence of revenues from sales of energy certificates on the financial situation of selected enterprises.....	61
Krzysztof Dziadek: The role of evaluation in the distribution of EU funds... ..	71
Aleksandra Ferens: Accounting as a system for measuring achievements of business entity in natural environment.....	82
Joanna Florek, Dorota Czerwińska-Kayzer: The diversification of labour costs in Poland and the European Union in the conditions of sustainable development.....	91
Katarzyna Goldman: Financial liquidity analysis including risk-return strategy	101
Wojciech Hasik: Fair value in the context of sustainable development	108
Beata Iwasieczko: Corporate governance in terms of sustainable growth and accounting.....	117
Wiesław Janik: Climate policy of the European Union as a cost-generating factor in electricity production	126
Angelika Kaczmarczyk: Small enterprises and local government	135
Anna Katola: The role of local government in the sustainable development of rural areas	146
Dariusz Kielczewski: Green public procurement as a manifestation of financial activities of public sector for sustainable development.....	155
Anna Kobiółka, Elżbieta Kołodziej: Impact of communes fiscal policy on regional development basing upon Lublin Voivodeship.....	165

Joanna Koczar: Corporate social responsibility versus Russian society.....	175
Bożena Kołosowska, Agnieszka Huterska: The influence of socially responsible actions on reduction of operational costs performed by selected public limited companies listed on the RESPECT Index	185
Dariusz Kotarski: Sustainable development of spas and a function of meeting health needs	194
Barbara Kryk: Cost-Benefit Analysis in the assessment of the environmental and social effectiveness	204
Alina Kulczyk-Dynowska: Infrastructural investments of the Karkonosze National Park vs. sustainable development of the area.....	214
Agnieszka Lorek: Financing of municipal waste system	223
Dorota Michalak: Weather risk management in companies in Łódź region as an example of the construction industry. An analysis of available hedging instruments	232
Monika Myszowska: Social inequalities and the reliefs in the Polish tax system – example of child-rearing allowance in personal income tax.....	242
Marek Ossowski: Idea of responsibility centers vs. corporate social responsibility	253
Katarzyna Piotrowska: Innovation and accounting	262
Marta Postuła: Fiscal adjustment as a tool for public finance balance maintenance.....	272
Michał Ptak: Measures for internalizing external costs of greenhouse gas emissions.....	281
Paulina Sławińska: Impact of tax reliefs on deepening of social inequalities in Poland	289
Ewa Spigarska: The citizens' public awareness of waste management on the example of housing associations.....	299
Katarzyna Strzala-Osuch, Olexandr Petushyns'ky: Socio-economic and environmental costs and benefits of shale gas extraction in the context of American experience.....	308
Piotr Szczypa: Balanced Scorecard as a corporate social responsibility accountancy tool – proecological aspects.....	318
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman: The concepts of sustainable development and balancing of development for financing needs by local authorities of Łódź Voivodeship.....	327
Damian Walczak: European Union funds in farms as an important element of sustainable development of rural areas in Poland	336
Joanna Wiczorek: Activity-Based Costing of medical services as a basis for choosing of effective medical contracts	346
Stanisław Wieteska: The implementation of sustainable development in the area of waste management in Poland in the years 2000-2011	357

Jolanta Wiśniewska: Research of small and medium enterprises financial reports	367
Izabela Witzak: The role of working capital policy management	377
Wojciech Zbaraszewski: Financing protected areas in Russia.....	386
Dagmara K. Zuzek: Theory and practice towards Corporate Social Responsibility of small and medium enterprises	395

Anna Katola

Uniwersytet Szczeciński

ROLA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ZRÓWNOWAŻONYM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Streszczenie: W artykule zwrócono uwagę na szczególną rolę samorządu terytorialnego w procesie wdrażania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Celem artykułu jest próba przedstawienia znaczenia samorządu terytorialnego w realizacji zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich. W artykule omówiono znaczenie samorządu terytorialnego w rozwoju lokalnym oraz jego zadania. Ponadto na podstawie fragmentów badań przeprowadzonych wśród jednostek samorządu terytorialnego – gmin leżących na obszarach wiejskich w województwie zachodniopomorskim, zarysowano, jakie inwestycje infrastrukturalne realizują badane gminy, wdrażając zrównoważony rozwój.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, samorząd terytorialny, obszary wiejskie.

1. Wstęp

Realizacja koncepcji zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich powinna umożliwić harmonijne wypełnianie na tych obszarach funkcji gospodarczych, społecznych, ekologicznych, kulturowych i przestrzennych oraz zapewnić dobrobyt ludności w długim okresie. Aby rozwój obszarów wiejskich był zrównoważony i zharmonizowany, musi obejmować równocześnie gospodarkę, osadnictwo wraz z infrastrukturą techniczną i ochroną środowiska.

Formą organizacyjną, będącą w stanie oddziaływać na całokształt procesów związanych z wdrażaniem zrównoważonego rozwoju, jest samorząd terytorialny. Rola władzy samorządowej na szczeblu regionalnym czy lokalnym jest bardzo ważna, gdyż to ona wpływa poprzez realizację określonej polityki gospodarczej na prężność i atrakcyjność obszaru oraz stwarza prywatnym podmiotom podstawy i możliwości do działania, a co za tym idzie – do prężnego rozwoju gospodarczego.

Jedną z najpoważniejszych barier rozwoju zrównoważonego na obszarach wiejskich jest słabo rozwinięta infrastruktura techniczna, społeczna i ochrony środowiska. Niski poziom infrastruktury prowadzi do obniżenia standardu życia oraz powoduje, że obszary wiejskie nie są interesującym miejscem do zamieszkania i inwestowania.

Na samorządzie lokalnym spoczywa kluczowa rola w procesie rozwoju infrastruktury na obszarach wiejskich, a tym samym wdrażania zrównoważonego rozwoju i w rezultacie zwiększenia jakości życia lokalnej społeczności. Z tego względu celem artykułu jest próba przedstawienia znaczenia samorządu lokalnego w realizacji zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich. Do osiągnięcia celu wykorzystano fragment szerszych badań nt. *Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich w regionie w procesie wykorzystania funduszy unijnych*. Badaniem objęto jednostki samorządu terytorialnego – gminy leżące na obszarach wiejskich w województwie zachodniopomorskim, na których funkcjonowały państwowe gospodarstwa rolne i gdzie upadek tych gospodarstw był szczególnie odczuwalny dla ich mieszkańców. Badania zostały przeprowadzone w 2009 r. i obejmowały swym zasięgiem 103 gminy wiejskie i miejsko-wiejskie województwa zachodniopomorskiego, do których zostały rozesłane ankiety. Ankiety były wypełniane przez pracowników urzędów gmin. Zwrot ankiet był na poziomie 45%.

2. Znaczenie samorządu terytorialnego

Rozwój lokalny jest zjawiskiem jakościowym, nastawionym na wprowadzenie innowacji procesowych, strukturalnych oraz w zakresie organizacji i zarządzania [Dylewski 2002, s. 240]. Skupia on oddziaływanie trzech podstawowych sił:

- władzy publiczno-samorządowej,
- przedsiębiorców,
- poszczególnych członków wspólnoty lokalnej.

Widać zatem, że polityka władzy samorządowej jest pojęciem nierozzerwalnie związanym z rozwojem lokalnym, gdyż ma ona za zadanie nie tylko zapewnienie mieszkańcom wyżywienia, mieszkań, możliwości kształcenia, ogłady kulturowej, komunikacji czy ładu przestrzennego, ale również rozwoju obszaru, który jej podlega. Generalnie nadrzędną zasadą działania samorządów lokalnych jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców, toteż z istoty samorządów wynika konieczność prowadzenia gospodarki lokalnej, a w konsekwencji rozwój lokalny [Wasilewski 2005, s. 28].

Za ogólnie rozumianą gospodarkę lokalną uznaje się działania na rzecz rozwoju danej jednostki lokalnej: gminy, miasta, wsi. Działania te obejmują zarówno sferę społeczną, jak i gospodarczą oraz opierają się na lokalnych czynnikach rozwoju z jednoczesnym uwzględnieniem jego barier. Gospodarka lokalna to „proces, w którym władze lokalne (podsystem regulacyjny) przy wykorzystaniu zasobów własnych, w tym także ludności, oraz zaangażowaniu partnerów zewnętrznych (kapitał), stymulują rozwój gospodarczy danej jednostki terytorialnej” [Parysek 1997, s. 18]. Lokalne zasoby (endogeniczne czynniki rozwoju) tworzone są przez miejscową ludność, środowisko naturalne oraz kapitał.

W krajach rozwiniętych gospodarczo samorząd terytorialny na ogół składa się z kilku szczebli władz samorządowych, przy czym szczebel lokalny samorządu realizuje zwykle więcej zadań niż pozostałe [*Gmina w wybranych państwach...* 1995].

Główne dziedziny będące w kompetencjach władz lokalnych to zadania z zakresu: infrastruktury technicznej i społecznej, porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz ładu przestrzennego i ochrony środowiska.

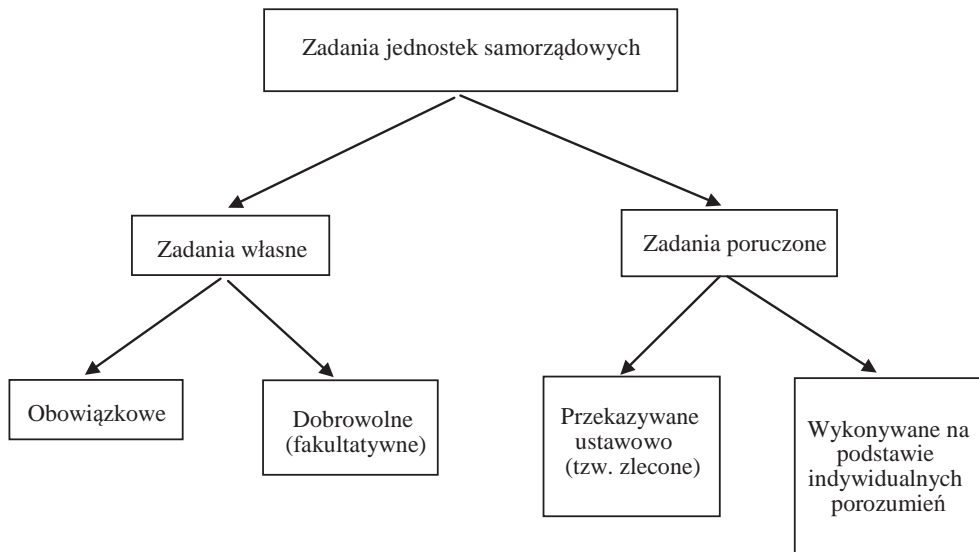
Polskie ustawodawstwo w zakresie podziału terytorialnego nie odbiega obecnie od uregulowań w krajach wysoko rozwiniętych. Wprowadzony trójstopniowy podział terytorialny państwa podkreśla przede wszystkim pozycję gminy, która pozostała podstawową formą organizacyjną samorządu terytorialnego mającą gwarancje konstytucyjne.

Gmina, jako jednostka terytorialna, powinna pełnić funkcję „aktywnego gospodarza terenu” oraz poprzez swoje działania pobudzać rozwój społeczno-gospodarczy [Kłosiewicz-Górecka, Słomińska 2001, s. 22-23]. Samorząd gminny odpowiada na najniższym szczeblu za całokształt spraw związanych z bieżącymi i przyszłymi potrzebami społeczności lokalnej. Z tego względu do jego zadań należy przygotowanie kierunków rozwoju, tendencji i programów rozwoju, zapobieganie powstawaniu barier, budowanie systemu współpracy, ustalanie priorytetów rozwoju, wreszcie organizacja całego procesu zrównoważonego rozwoju [*Programowanie rozwoju...* 1999, s. 79].

Między poszczególnymi poziomami podziału terytorialnego państwa nie ma stosunków zależności organizacyjnej. Zadania o charakterze podstawowym pozostawiono w kompetencji gminy. Powiat natomiast pełni w stosunku do gminy funkcję uzupełniającą, realizując zadania, które przekraczają swym zasięgiem obszar gminy. Natomiast do zadań województwa należy przygotowanie strategii rozwoju regionu i tworzenie warunków do tego rozwoju z uwzględnieniem regionalnych uwarunkowań [*Samorząd terytorialny...* 2004, s. 35].

3. Zadania samorządu terytorialnego

Każdy z funkcjonujących szczebli samorządu terytorialnego wyposażony jest w ściśle określony zakres zadań, odpowiednie środki do realizacji tych zadań oraz swobody co do sposobu ich realizacji. Zadania realizowane przez władze terytorialne przyjmują postać zadań własnych i tzw. zadań poruczonych (rys. 1). Różnica między nimi wynika ze sposobu przekazywania tych zadań samorządowi przez administrację rządową [Borkowska, Warakomski 1990, s. 3-5]. Zadania własne przekazywane są poszczególnym jednostkom samorządowym na zasadzie decentralizacji i mogą być przez nie realizowane samodzielnie we własnym imieniu, natomiast zadania poruczone wynikają z decentralizacji władzy publicznej. Samorząd realizuje je w imieniu władz rządowych, które przydzielają niezbędne na ten cel środki oraz nadzorują ich wykonywanie.

Rys. 1. Podział zadań samorządu terytorialnego

Źródło: opracowanie na podstawie [Kłosiewicz-Górecka, Słomińska 2001, s. 22-23].

Zadania własne samorządu gminnego są wykonywane samodzielnie, tj. we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność. W literaturze przedmiotu często przyjmuje się podział gminnych zadań własnych na cztery podstawowe grupy [Cieślak, Lipowicz, Niewiadomski 2000, s.156; Zeman-Miszewska 1996, s. 21-22]:

- infrastruktura techniczna,
- infrastruktura społeczna,
- porządek i bezpieczeństwo publiczne,
- ład przestrzenny i ekologiczny.

Ustawowy katalog zadań własnych samorządu gminnego jest oczywiście tylko przykładowym zestawieniem najważniejszych zadań gminy. Oparty on jest na klauzuli lokalnego interesu publicznego oraz sferze użyteczności publicznej, chociaż może nawet wykraczać poza nią [Gilowska i in. 2002, s. 139]. Toteż w przypadku pojawienia się nowych potrzeb lokalnych gmina powinna podjąć się ich zaspokojenia tak, aby żadna sfera publiczna nie pozostała zaniedbana, ponieważ wszystkie zadania „niczyje” zostaną automatycznie przejęte przez gminę [Mickiewicz, Misiąg, Tomalak 2002, s. 15]. Gmina wykonuje zadania własne, obejmujące m.in. sprawy: ochrony środowiska, zaopatrzenia w wodę, usuwania i oczyszczania ścieków, lokalnego transportu komunalnego, ochrony zdrowia, oświaty, kultury, porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej. Może też wykonywać zadania zlecone przez administrację rządową wiążące się z obowiązkiem przyznania jej na ten cel środków z budżetu państwa.

Samorządy gminne zgodnie z obowiązującym prawem [Pająk 2001, s. 66; Rydlewska 1999, s. 149-238] w ramach rozwoju lokalnego są zobowiązane również do:

- podejmowania w ramach ogólnej strategii rozwoju społeczno-gospodarczego inicjatyw i zadań rozwoju lokalnego,
- stymulowania rozwoju lokalnego przez stosowanie różnego rodzaju ułatwień i udogodnień w odniesieniu do podmiotów gospodarczych zaangażowanych w proces rozwoju lokalnego,
- podejmowania działań promocyjnych, udostępniania lokalnych zasobów, stosowania ulg, zachęt itp.,
- identyfikacji lokalnych potrzeb społecznych i lokalnych zasobów, które mogą określać kierunki i zakres działań na rzecz rozwoju lokalnego,
- przyciągania inwestorów oraz pozyskiwania środków, które mogą służyć rozwojowi lokalnemu,
- tworzenia własnych funduszy stymulacji i wspierania rozwoju lokalnego,
- tworzenia struktur organizacyjnych rozwoju lokalnego, w ramach których prowadzona będzie kompleksowa obsługa podmiotów rozwoju lokalnego,
- tworzenia przedsiębiorstw lokalnych,
- utworzenia lokalnego systemu kształcenia, doksztalcania i przekwalifikowania.

Z mocy ustawy oraz na podstawie obowiązującego prawa samorząd lokalny ma do odegrania kluczową rolę podczas procesu wdrażania programu zrównoważonego rozwoju oraz wzrostu jakości życia lokalnej społeczności przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego.

Istotna rola jednostek administracji w procesie wdrażania zrównoważonego rozwoju przejawia się w obowiązkach na nich spoczywających. Należą do nich [Pajda 1996]:

- rozpoznanie potrzeb i zagrożeń lokalnych, szczególnie w aspekcie wykonywania zadań, które wynikają z funkcji danego obszaru w układzie przyrodniczym,
- podejmowanie i egzekwowanie decyzji dotyczących bezpośrednio danego obszaru, które mają wpływ na wprowadzenie zaleceń wynikających z jego funkcji przyjętych dla ekosystemu i jego poszczególnych części,
- uświadomienie ekologiczne mieszkańców oraz informowanie i propagowanie zarówno samej idei zrównoważonego rozwoju, jak i proponowanych na danym obszarze rozwiązań, szczególnie w zakresie lokalnych korzyści z podjęcia działań w tym zakresie,
- funkcje kontrolne w odniesieniu do podjętych działań.

4. Inwestycje infrastrukturalne w zakresie zrównoważonego rozwoju

Jednym z najistotniejszych czynników determinujących zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, który to rozwój zależy głównie od kompetencji samorządu teryto-

rialnego, jest infrastruktura. Odpowiednio ukształtowana infrastruktura, poprzez pełnioną funkcję, oddziałuje na warunki bytowe ludności. Poziom infrastruktury warunkuje sytuację życiową i produkcyjną mieszkańców lokalnej społeczności, a tym samym jest jednym z najważniejszych elementów wpływających na poziom życia i warunki pracy ludności wiejskiej. Rozwój infrastruktury środowiskowej i społecznej wpływa zarówno na rozwój gospodarczy danej gminy, jak i na podwyższenie jakości życia mieszkańców.

O znaczeniu inwestycji infrastrukturalnych gminy dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego decydują następujące czynniki [Kaja, Piech 2005, s. 256, 261-263]:

- dobrze zaplanowane inwestycje infrastrukturalne pociągają za sobą kolejne inwestycje,
- inwestycje finansowane przez gminę umożliwiają tworzenie nowych miejsc pracy dla lokalnych firm,
- inwestycje infrastrukturalne, poprzez tworzenie lokalnego rynku pracy, stanowią najskuteczniejszy sposób zwalczania bezrobocia,
- inwestycje w infrastrukturę podnoszą standard życia mieszkańców,
- brak niezbędnych inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska i w innych sferach działalności jest barierą rozwoju zrównoważonego.

Z tego względu decyzja o rozbudowie infrastruktury powinna być poprzedzona prognozami i planowaniem strategicznych zamierzeń gospodarczych w celu zachowania równowagi infrastrukturalnej, osiągnięcia efektu potencjału oraz uniknięcia sytuacji przeinwestowania, w rezultacie czego stanowić by mogły nieuzasadnione obciążenie finansowe dla gminy [Nargiełło 2005, s. 235].

Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami, w analizowanych gminach województwa zachodniopomorskiego do najbardziej priorytetowych zadań wymagających natychmiastowych działań ze strony samorządów w celu zapewnienia ich zrównoważonego rozwoju zaliczono: sieć wodociągową i kanalizacyjną (21% wszystkich badanych gmin tak uznało), drogi gminne (5% gmin), budowę i modernizację oczyszczalni ścieków (3% gmin), a także zwrócenie większej uwagi na zadania z zakresu ładu przestrzennego i ochrony środowiska (7% gmin). Najmniej pilnymi zadaniami są zadania z zakresu utrzymania cmentarzy gminnych (uznało tak 10% badanych gmin), targowisk i hal targowych (7% gmin) oraz rozwoju sieci gazowej (8% gmin). Z tego wynika, że działania związane z rozwojem szeroko rozumianej infrastruktury na obszarach wiejskich należą do priorytetowych (tab. 1).

W badanych gminach, w wyniku wdrażania zrównoważonego rozwoju, samorządy zrealizowały szereg inwestycji mających na celu poprawę infrastruktury. Inwestycjami zrealizowanymi przez samorządy w analizowanych gminach w zakresie ochrony środowiska były najczęściej te dotyczące odprowadzania ścieków (rys. 2). Inwestycji takiej dokonało 82% badanych gmin. Kolejną popularną formą inwestowania w zakresie ochrony środowiska była rozbudowa infrastruktury zaopatrzenia ludności w wodę (73% gmin). Przeprowadzone badania wykazały istnienie różnic

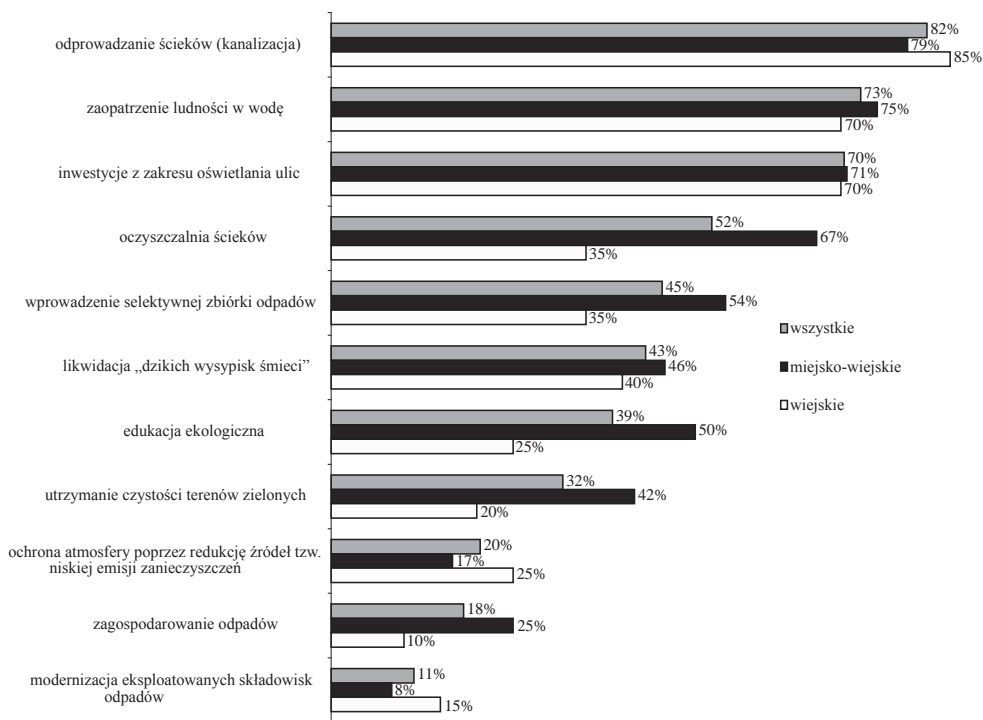
Tabela 1. Lista zadań zapewniających rozwój gminy według priorytetu kolejności ich wykonania (1 – to zadanie realizowane w pierwszej kolejności, a 21 – w ostatniej kolejności)

1	wodociągi, zaopatrzenie w wodę, kanalizacja
2	gminne drogi, ulice, mosty, place oraz organizacja ruchu drogowego
3	oczyszczalnie ścieków
4	ład przestrzenny, gospodarka nieruchomościami, ochrona środowiska
5	edukacja publiczna, oświata
6	placówki sportowe, rekreacyjne i turystyczne
7	edukacja publiczna, oświata
8	likwidacja bezrobocia (w tym ukrytego)
9	sieć energetyczna
10	ochrona zdrowia
11	pomoc społeczna
12	utrzymywanie wysypisk, unieszkodliwianie odpadów
13	porządek publiczny oraz bezpieczeństwo, ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa
14	utrzymanie gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych
15	gminne budownictwo społeczne
16	biblioteki gminne i inne miejsca upowszechniania kultury
17	ogólnie rozumiane potrzeby społeczeństwa
18	lokalny transport drogowy
19	zielen gminna i zadrzewienie
20	targowiska i hale targowe
21	cmentarze gminne

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

w poziomie inwestycji infrastrukturalnych między gminami wiejskimi a miejsko-wiejskimi, które dotyczyły w szczególności inwestycji w zakresie: budowy oczyszczalni ścieków (67% gmin miejsko-wiejskich, a jedynie 35% gmin wiejskich), wprowadzania selektywnej zbiórki odpadów (54% gmin miejsko-wiejskich, 35% gmin wiejskich), edukacji ekologicznej (50% gmin miejsko-wiejskich, 25% gmin wiejskich), utrzymania czystości terenów zielonych (42% gmin miejsko-wiejskich, 20% gmin wiejskich) czy zagospodarowania odpadów (25% gmin miejsko-wiejskich, 10 gmin wiejskich).

Natomiast w zakresie rozwoju społecznego najczęściej przeprowadzane inwestycje na badanych obszarach wiejskich to „budowa obiektów sportowych i rekreacyjnych” (69,6% gmin) oraz „budowa lub modernizacja obiektów pełniących funkcje kulturalne, centra wsi” (67,4% gmin). Niemniej jednak należy zauważyć, że występowała duża dysproporcja w poziomie realizowania tych inwestycji. W gminach wiejskich inwestycje w zakresie „budowa obiektów sportowych i rekreacyjnych” zrealizowało 85,7% gmin, a w zakresie „budowa lub modernizacja obiektów pełniących funkcje kulturalne, centra wsi” 81% gmin, podczas gdy w gminach

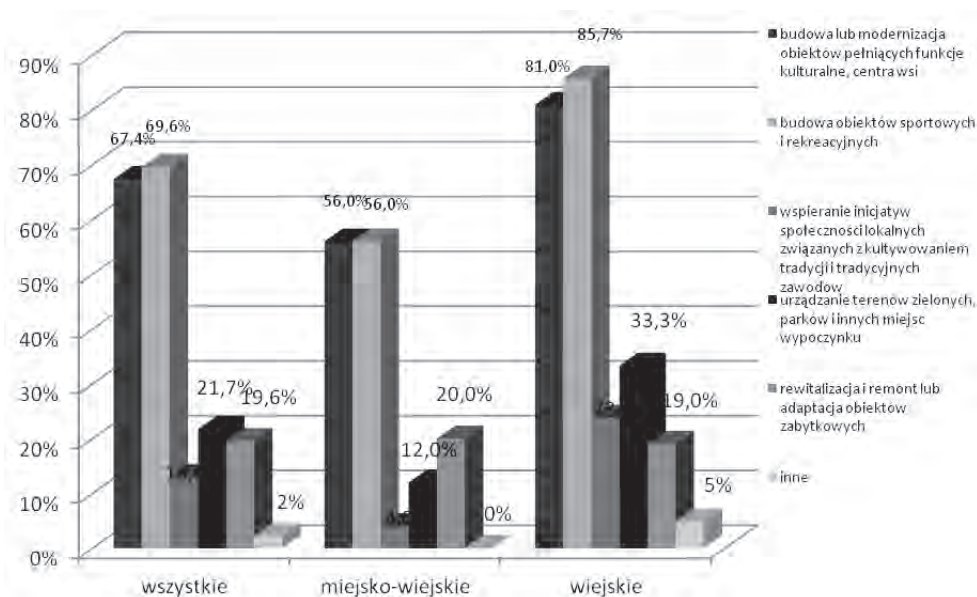

Rys. 2. Struktura odpowiedzi na pytanie dotyczące inwestycji w zakresie ochrony środowiska zrealizowanych w latach 1999-2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

miejsko-wiejskich tego typu inwestycje zrealizowało jedynie 56% gmin. W gminach wiejskich w następnej kolejności realizowano inwestycje związane z „urządzeniem terenów zielonych, parków i innych miejsc wypoczynku” (33,3% gmin wiejskich) oraz nie mniej ważne „wspieranie inicjatyw społeczności lokalnych związanych z kultywowaniem tradycji i tradycyjnych zawodów” (23,8% gmin wiejskich). W gminach miejsko-wiejskich za to większą wagę przykładano do „rewitalizacji i remontów lub adaptacji obiektów zabytkowych” (20% badanych gmin miejsko-wiejskich). W żadnej z gmin nie zrealizowano projektów związanych z rozwojem funkcji leczniczo-wypoczynkowych gminy (rys. 3).

W zakresie rozwoju gospodarczego zbadano, czy analizowane gminy przygotowują tereny pod działalność inwestycyjną. Badania wykazały, że takie działanie jest stosowane przez 51% badanych gmin w celu pozyskania zewnętrznych inwestorów. Natomiast dla 59% gmin jest to jedno z narzędzi mających na celu pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości. W obydwu przypadkach pozostałymi działaniami wykorzystywanymi przez gminy w celu pozyskania zewnętrznych inwestorów czy pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości były: działalność promocyjna, stosowanie ulg

Rys. 3. Struktura odpowiedzi na pytanie dotyczące inwestycji w zakresie rozwoju społecznego zrealizowanych w latach 1999-2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

w opłatach, obniżenie stawek podatków lokalnych, wykorzystanie na preferencyjnych warunkach mienia komunalnego, działalność doradcza, gwarancje kredytowe.

5. Podsumowanie

Ważnym obszarem działalności samorządowej jest tworzenie instytucjom i podmiotom lokalnym możliwości dynamicznego rozwoju gospodarczego. Systematyczna poprawa konkurencyjności podmiotów gospodarczych i poziomu życia mieszkańców oraz wzrost potencjału gospodarczego obszarów lokalnych ma się w konsekwencji przyczyniać do wyrównywania różnic w poziomie gospodarczym poszczególnych obszarów kraju.

Samorząd terytorialny, poprzez realizację zadań własnych i zleconych, a tym samym odpowiedzialność za utrzymanie podstawowych obiektów infrastruktury technicznej i społecznej, odgrywa kluczową rolę w procesie praktycznego wdrażania koncepcji zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich.

Infrastruktura stanowi podstawę każdej działalności gospodarczej, gdyż wyznacza zarówno formę, rozmiar, jak i zasięg oddziaływania. Odpowiedni poziom wyposażenia terenu w infrastrukturę jest niezbędnym warunkiem aktywizacji gospodarczej. Zrównoważony rozwój wsi wymaga zatem większego nasycenia obszarów

wiejskich infrastrukturą, ponieważ, z jednej strony, stwarza to podstawy do zainteresowania inwestorów danym terenem, z drugiej strony zaś zwiększa jakość życia mieszkańców na danym obszarze.

Przeprowadzone badania ankietowe wykazały, że w analizowanych gminach wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego inwestycje infrastrukturalne są najbardziej priorytetowymi zadaniami wymagającymi natychmiastowych działań ze strony samorządów w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju tych obszarów. Z tego względu samorządy, dążąc do realizacji celów zrównoważonego rozwoju, inwestują w infrastrukturę zarówno w zakresie środowiskowym, społecznym, jak i gospodarczym.

Literatura

- Borkowska E., Warakomski J., *Zadania samorządu terytorialnego*, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa 1990.
- Burzyńska D., *Rola inwestycji ekologicznych w zrównoważonym rozwoju gmin w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012.
- Cieślak Z., Lipowicz I., Niewiadomski Z., *Prawo administracyjne*, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 2000.
- Dylewski M., *Finansowe aspekty kreowania rozwoju lokalnego na przykładzie powiatu. Region 2002*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2002.
- Gilowska Z., Kijowski D., Klesza M., Misiąg W., Prutis S., Stec M., Szlachta J., Zaleski J., *Podstawy prawne funkcjonowania terytorialnej administracji publicznej w RP*, „Samorząd Terytorialny” nr 1-2, Warszawa 2002.
- Gmina w wybranych państwach Europy Zachodniej*, red. J. Jeżowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1995.
- Kaja J., Piech K., *Rozwój oraz polityka regionalna w Polsce*, Wydawnictwo Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2005.
- Kłosiewicz-Górecka U., Słomińska B., *Samorząd terytorialny a rozwój nowoczesnego handlu*, Difin, Warszawa 2001.
- Mickiewicz M., Misiąg W., Tomalak M., *Samorządowa kasa, czyli, na co idą pieniądze w gminach powiatach i województwach*, „AlineX” Inżynieria Finansowa, Warszawa 2002.
- Nargiełło J., *Finansowanie inwestycji infrastrukturalnych w gminach wiejskich*, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Roczniki Naukowe 2005, t. VIII, z. 4.
- Pająk K., *Samorząd terytorialny a rozwój lokalny w Polsce w procesie transformacji*, Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości, Poznań 2001.
- Pajda R., *Środowiskowe i gospodarcze uwarunkowania wdrażania ekorozwoju w skali lokalnej a układ administracyjny w Polsce*, [w:] *Mechanizmy i uwarunkowania ekorozwoju*, t. II, red. S. Wrzosek, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok 1996.
- Parysek J., *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1997.
- Programowanie rozwoju regionalnego. Poradnik dla samorządowców województwa*, red. J. Hausner, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999.
- Rydlewska G., *Samorząd terytorialny i administracja rządowa. Gmina, powiat, województwo. Akty prawne, wyjaśnienia, indeksy, według stanu na dzień 1 stycznia 1999 r.*, Warszawa 1999.
- Samorząd terytorialny w Polsce*, red. P. Tarno, LexisNexis, Warszawa 2004.

Wasilewski A., *Samorząd gminny jako czynnik poprawy konkurencyjności obszarów wiejskich*, Studia i Monografie 129, IERiGŻ, Warszawa 2005.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, tekst jednolity, DzU 2001, nr 142, poz. 1591 i nr 23 z 2002 r., poz. 220.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatu, DzU nr 91, poz. 578.

Zarębski M., *Bariery i możliwości wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich (na przykładzie regionu konińskiego)*, UMK, Toruń 2002.

Zeman-Miszewska E., *Samodzielność ekonomiczna samorządów lokalnych*, Akademia Ekonomiczna, Katowice 1996.

THE ROLE OF LOCAL GOVERNMENT IN THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS

Summary: The article focuses on the role of local government in the implementation of sustainable development of rural areas. The goal of the article is an attempt to present the importance of local government in the implementation of sustainable development in rural areas. The article uses excerpts of surveys conducted among individuals local government – municipalities located on rural areas in West Pomeranian Voivodeship.

Keywords: sustainable development, local government, rural areas.